Pintér Lajos

RAJZOK A TÉL FALÁRA

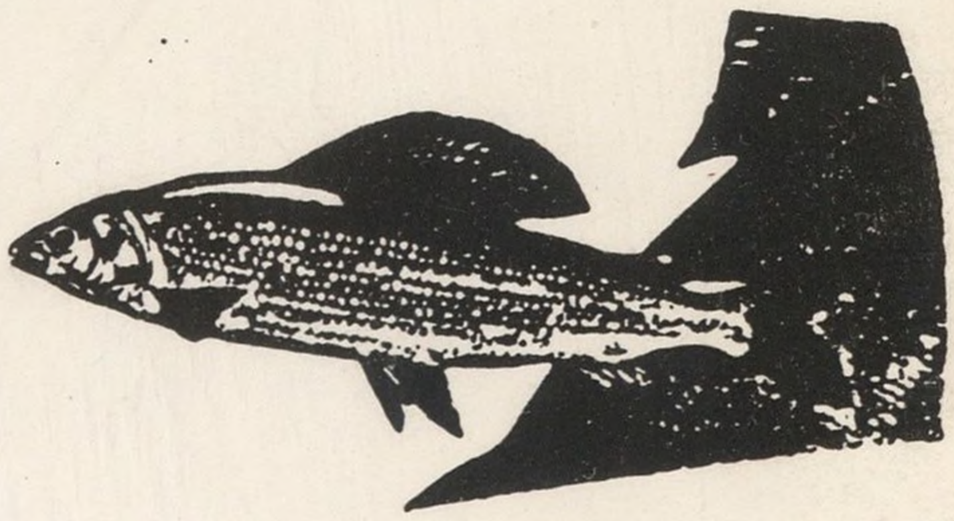

Pintér Lajos 1953. március 20-án született Szegeden. 1971-ben érettségizett a csongrádi Batsányi János Gimnáziumban. 1971 és 1976 között a budapesti bölcsészkar magyar-népművelés szakán tanult.

1976 óta a kecskeméti *Forrás* folyóirat irodalmi szerkesztője, József Attila-díjas, Radnóti-díjas költő.

Eddig kilenc kötete jelent meg. A pályaindító *Fehéringes folyók* (versek, 1975) Kormos István szerkesztésében a legendás Kozmosz Könyvek sorozatában. Majd sorra: *Zsiványok arca* (gyerekversek, 1979, illusztrálta Würtz Ádám), *Európai diákdal* (versek, 1981), *Didergő ünnep* (versek, 1984), *A vadszeder útján* (esszék, 1989), *Kézjegy* (versek, 1990), *Lépcsők az Istenhegyen* (versek, 1994, illusztrálta Schéner Mihály), *Ezredfordulóponton* (versek, 1995), *Graffiti* (gyerekversek, 1995, Tóth Menyhért rajzaival).

Az irodalmi középnemzedék meghatározó jelentőségű költője új kötetében ismét meglepi olvasóit. Ez a meglepetés a Claire-fontaine-ciklus, drámai mélységével és drámai fájdalmával, ugyanakkor a jövőt villantó fényeivel.

Pintér Lajos RAJZOK A TÉL FALÁRA

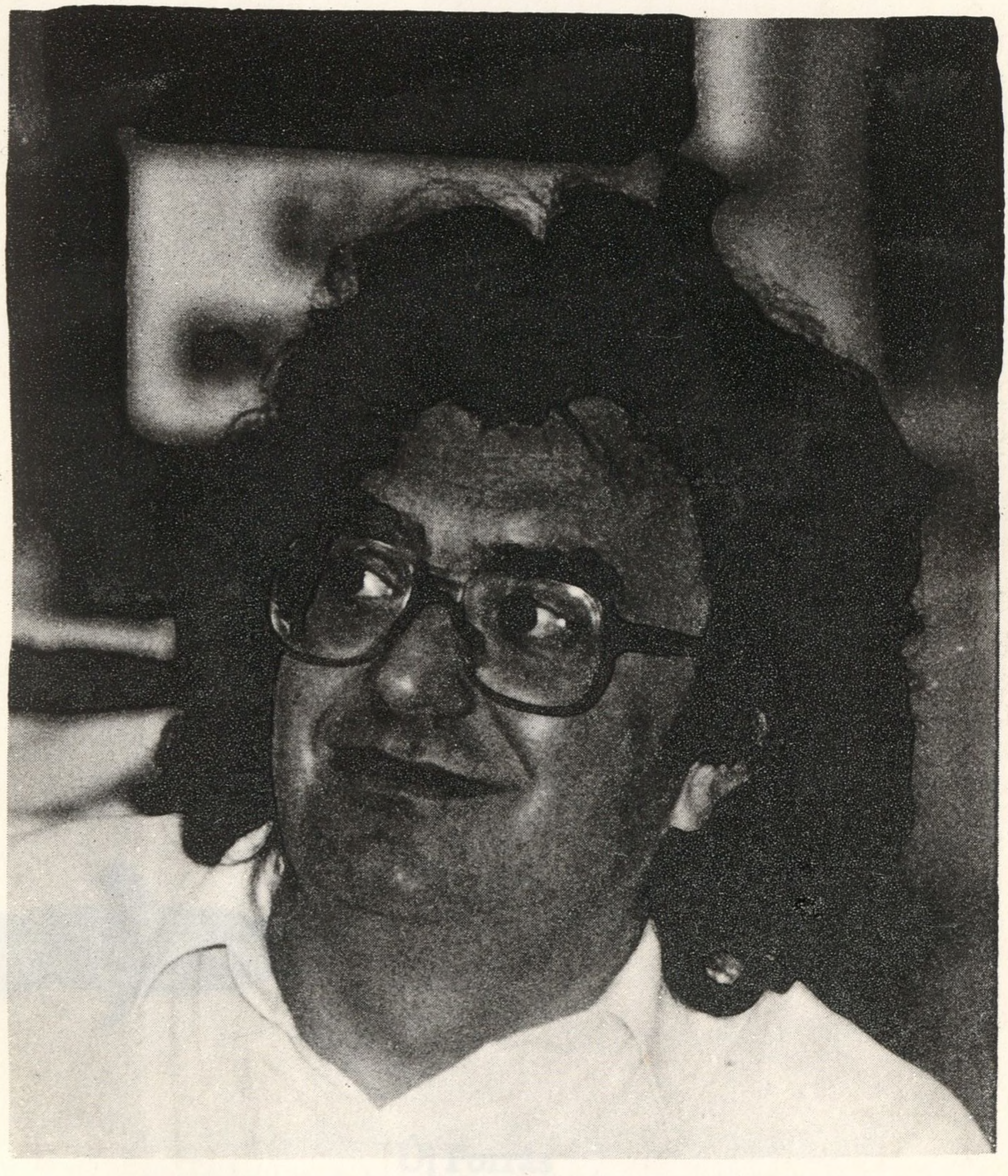

Pintér Lajos

Rajzok a tél falára

Új Forrás
Tatabánya 1996

ÚJ FORRÁS KÖNYVEK 27

Sorozatszerkesztő
MONOSTORI IMRE

Technikai szerkesztő
VIDA ÉVA

A szerző fényképét
BAHGET ISZKANDER
készítette

A rajzok
MAURITS FERENC
munkái

© Pintér Lajos, 1996

ISSN 0866—2053
ISBN 963 7631 631

A kötet az OTP Bank Rt. Bács-Kiskun Megyei
Igazgatósága anyagi támogatásával készült

Hajósi Cabernet dicséretére

Hajósi Cabernet dicséretére

Igyunk, igyál. Mindenki víg, kit
ver a gyász. Mindenki víg, kit
erő emel, kit földig lever az erőszak.
Igyunk, igyál. Ha ég a ház,
igyál, ha épül, majd porig leég,
igyál, hisz fölépül újra.
Te hirdetted, hogy nemzedék kell. S nem
vagy magad most, mondod: magadnak.
Könnyen felednek, könnyen föladnak.

Kerestél volna köteléket,
mely nem kötél, csak kötelez.
Emberiség? Nemzet? Város?
Család? Vagy a férfi társak:
pillantástok egy nőre rácsap,
ahol a kicsi vesszeje, ahol
csípője tengerpartja: ott volt a
világ közepe,
dicsekedhettek egymásnak.

S micsoda lányok, micsoda város!
Micsoda ócska lányok, ringók?
Lábukon erek: kék iringók.
Virágok. Áldottak a lányok.
Kicsit bunkócskák, kicsinyt ringyók.
És ez a világtalan, mosdatlan város,
határos a kerek erdővel:

fejbe lőtt fácán, vaddisznó, szarvas
ott köt békét a túlerővel.

Igyunk. Igyál. Mindenki víg,
kit öröm ér. Mindenki víg, kit a
közösség égig emel, és el nem ejt.
Igyunk, igyál. Hogyha fölépül,
és romba nem dől az a ház.
És nem csontodból épül, és
nem hamuddal keveredve
épül föl végül, s nem menedékül.
Majd nem kell menedék, ha nem kell, menekülj.

Emeljetek föl, kicsi szárnyak, kicsi
ikaroszi szárnyak, s ne
csapjatok a szikláknak.
Emeljetek föl, kicsi szárnyak, izzó
szitakötő szárnyak,
hajnali hártyák, szúnyog-szárnyak,
Kondor Béla repülőjéből
letörhetetlen lécek, szárnyak,
rőt angyalszárnyak, röpülő szőnyeg,
légzsákok, léggömbök, szálló ernyők.

Nem a földön, rajtatok állok,
s csontokon lépek, hogyha járok,
elhunytak, drágák, hullt virágok,
épp lábujjhegyen, hogy ne fájjon.
Épp lábujjhegyen, hogy ne fájjon,
elhulltak, drágák, elhunyt virágok,
csontokon lépek, hogyha járok,
nem a földön, rajtatok állok.

Részeg vagyok most, tündöklő részeg.
Markomban fölrobbant pohár.
Baltával ugrok, kisfejszével
remegő rímekre, részletekre.
Szétverem a verset, nincs költészet,
szent vagyok, öklelek, öklendezek.
De a vállam belesajdul már,
széteső, vízmosta vállam:
lépnek rá fiak, pólyált lábak.

Mégis szeretlek, szétvert költészet.
Mégis, mégis, tiprott virágok.
Mégis, mégis, devalvált várak.
Mégis szeretlek, ringyócska lányok,
vérző kötések, puhácska lábak.
Mégis szeretlek, nemzedékem.

Tüntessetek, tündököljetek bennem, akarom.
Segíts, pohár bor, legjobb borom.

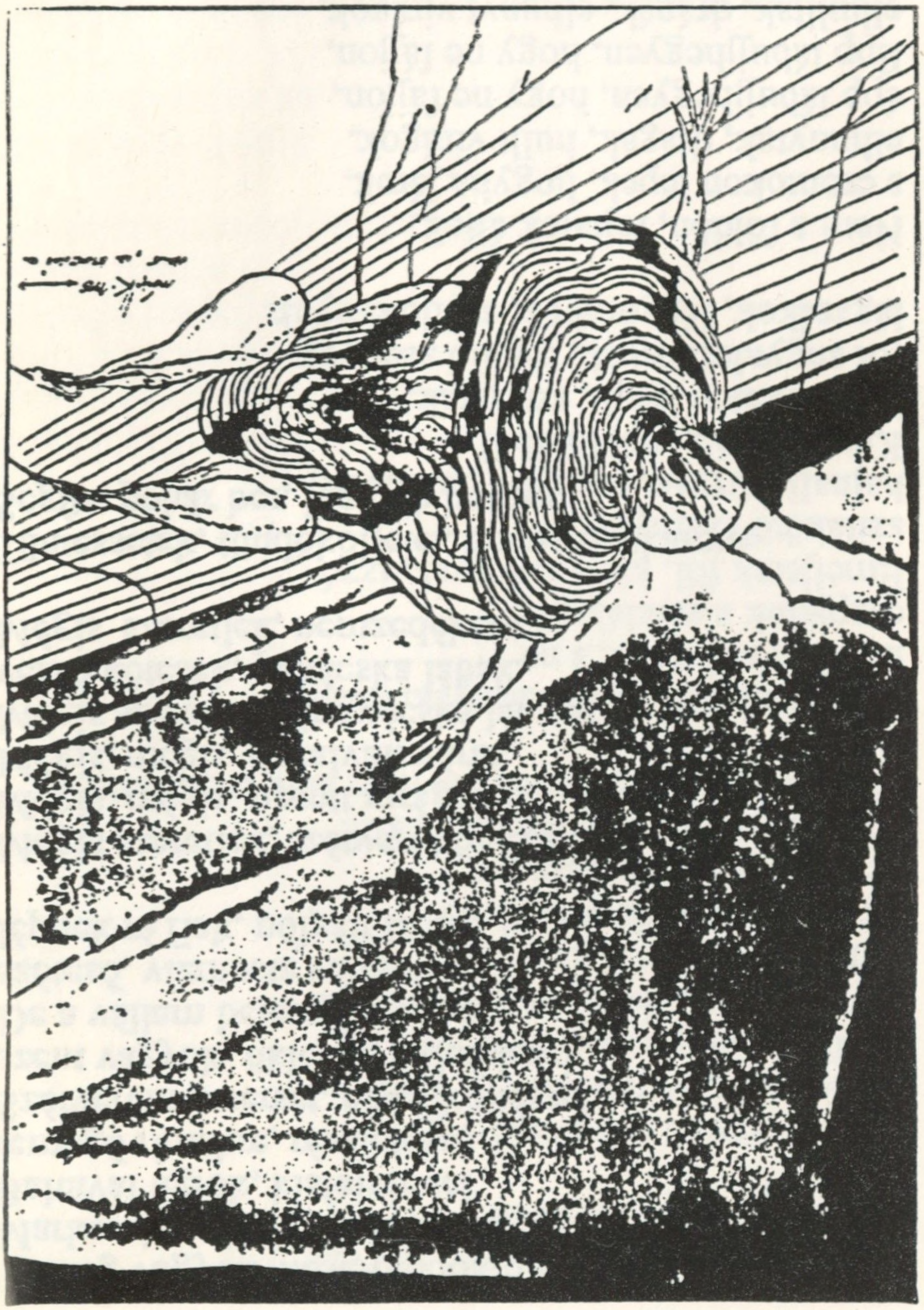

Graffiti

Graffiti I.
(Rajz őszi tűzfalon)

Hol a pipacs már? hol van a tünde,
a röpke?
Anyja, a koranyár fölvette,
fényben fürdette!
Hol a pipacs már, hol van a tünde,
a röpke?

Rozsdált levél a gyalogúton:
nyárfalevél, akáclevél.
Fölveszek, kezemmel fényesítek
egy didergő vadgesztenyét.

A hegyi úton nem jön ember senki,
csak az őszi szél szalad, beszél,
csukja, nyitja a kertkaput.
Ázik a hordó, ázik a puttony,
nem jön senki a hegyi úton.

Szüret lesz holnap, szüret.
Nézi a kád, a puttony, a prés
nézi a sápatag, pisla holdat.

S az égi nép is visszanéz!

Nézd, csak nézd,
csak lesd, nevesd:

a hegy tündére, egy lány jön az úton!
Őszi éjszaka, mellette alszom,
hosszú hajával betakarózom.

Graffiti II.
(Rajzok a tél falára)

Lovas-szekér: szalad-pörög a földrehullt
vadszeder levél, lovai:
síró szúnyogok, gebék.
Nyárról ittragadtak. Szalad a
síró szúnyog a vadszeder levéllel,
szalad a lovas-szekér, szalad a hírrel:
hahó, hahó, lám itt a tél.

Kerekezik egy fázó legény felénk.
Itt a köszörűs, itt a köszörűs!
Kést élesítek, ollót fényesítek,
itt a köszörűs, itt a köszörűs.
Gyöngynyelű kisbicskát élesítek,
nagykést, bárdot, ti jó böllérek,
itt a köszörűs, itt a köszörűs.
Jönnek a bálok, jönnek a fényes
lakodalmas esték,
megélesítem a kést, legények, tessék,
itt a köszörűs, itt a késes.

Köszörült, hideg penge a nap-fény,
éles penge a szél, megérzed,
ahogy arcod borotválja,
kiserked nyomán a véred.
Ott kerekezik a köszörűs, nézed,
ott kerekezik a köszörűs, nézed.

Lovas-szekér: szalad-pörög a földrehullt
vadszeder levél, lovai:
síró szúnyogok. Gebék.
Szalad a lovas-szekér,
szalad a hírrel:
hahó, hahó, lám itt a tél.

Graffiti III.
(Rajz egy tavaszi tűzfalon)

Lányka, a tavaszt te kezdd el,
törd a jeget puszta kezeddel.
Hahózz, énekelj ha kell:
törj utat torkod élivel.

Lásd meg a halak csillagjegyét:
halat rajzoltam ünnepi asztalodra,
kárászt, pisztrángot, kecsegét —
halat rajzoltam ünnepi asztalodra,
lásd meg a halak csillagjegyét.

Március. Dárius.
Add már rajzomért a bért. Szórd már a fényt.

De lányka, a tavaszt te kezdd el,
törd a jeget kezeddel,
hahózz, élj, énekelj,
törj utat torkod élivel, ha kell.

Graffiti IV.
(Színes nyári rajzolat)

Száz színes szalag a nyár.
Száz szalag a ledöntött
májusfa hajában,
száz szín a fölszalagozott
lányok és vak lovak
sörényén, álomi lakodalom:
fölszalagozott menet a nyár.
Vérpiros és fűzöld és smaragd,
és opál és okker és narancs,
és meggypiros:
meggyfolt süvölvény ingeden a nyár.
És almazöld, harapod, habzsolod
áldott nyári napod.
És aranysárga tiszai homok.
Ezüst füst, forogsz az
üst körül, vidulsz, vadulsz,
örülsz,
és tábortüzek lángja már a nyár.
Szász-szín szitakötő-szárny a nyár.
Hártyavékony szitakötő-szárnyakon
száll e l száz napod,
hártyavékony
szitakötő-szárnyakon száll
száz áldott napod.

A tengerzöld füzet leírása

AT16132 DIGITIZED BY GOOGLE

A tengerzöld füzet leírása
Clairefontaine

Tolnai hozta Párizsból:
tengerzöld színű füzet,
Papier velouté 90 g/m^2
Made in France Clairefontaine.
S Tolnai hozta a ceruzát is:
Big Glow — © Goody Japan.

Ennyi lenne a vers, mondd?
Egy toll, egy füzet — hogy itt ülsz
a tengernyi szorongás zöld partfalainál,
és hallgatod: mit súg apály, dagály.
Mit súg a múltból holt apád,
és hallgatod, hogy mit súg a jövő,
mit súg az áldott anyaöl-öböl.

E súgást, susogást leírod.

Egy szék, egy kávé, egy pohár víz —
Csak ennyi kell a vershez — mondd?
Ha tudod a titkot, mondd,
a titkot, melyet nem tudott
csak egy nyárfa, meg egy másik,
ahogy összehajolt, ahogy egymással susogott.
Stihl-fűrész árnyékában.

E súgást, susogást leírod.

Kemény metaforákkal menni
az álság falai ellen! —
mondd, a vers ennyi?

Ambicionálni a szépművészeteket,
a szép hölgyeket szerfelett koitálni —
naplójában ahogy írja Csáth.

Mondd, ennyi?

E súgást, susogást leírod.

Árva metaforákkal menni
az álság szép falai ellen!
Picinke széncinke-fejedet
szétütni a romlás, a rontás üveg-falain!

Ennyit tehettél. Ma csak ennyit.
E szorongást, e lélek-mormolást leírod.

Félelem a holnaptól
Clairefontaine

Már nincs szavam.
Túl a negyvenen itt ülök összetörten.
Minden fájdalmat,
minden halált
magamra vonatkoztatok.
Ne haragudj.

Üresen álló pohár az asztalon:
melyet borral megtöltött
majd titkon
kihörpintett Isten — vagy egy
koldus, vagy egy drága kokott.

Ugye, édesem, nemcsak halált —
holnaptól minden életet
magunkra vonatkoztatunk?
Csupa élet: piros ingben futunk!
Diákok voltunk, kiabáltunk:
kiabáltuk, hogy új világ,
kiabáltuk, hogy a mi kedvünkre
nyújtóznak égig a fák.
Gyökerük vesztik. Világgá mennek.

S a mi kedvünkre hordja
a kiscsikó homloka csillagát!

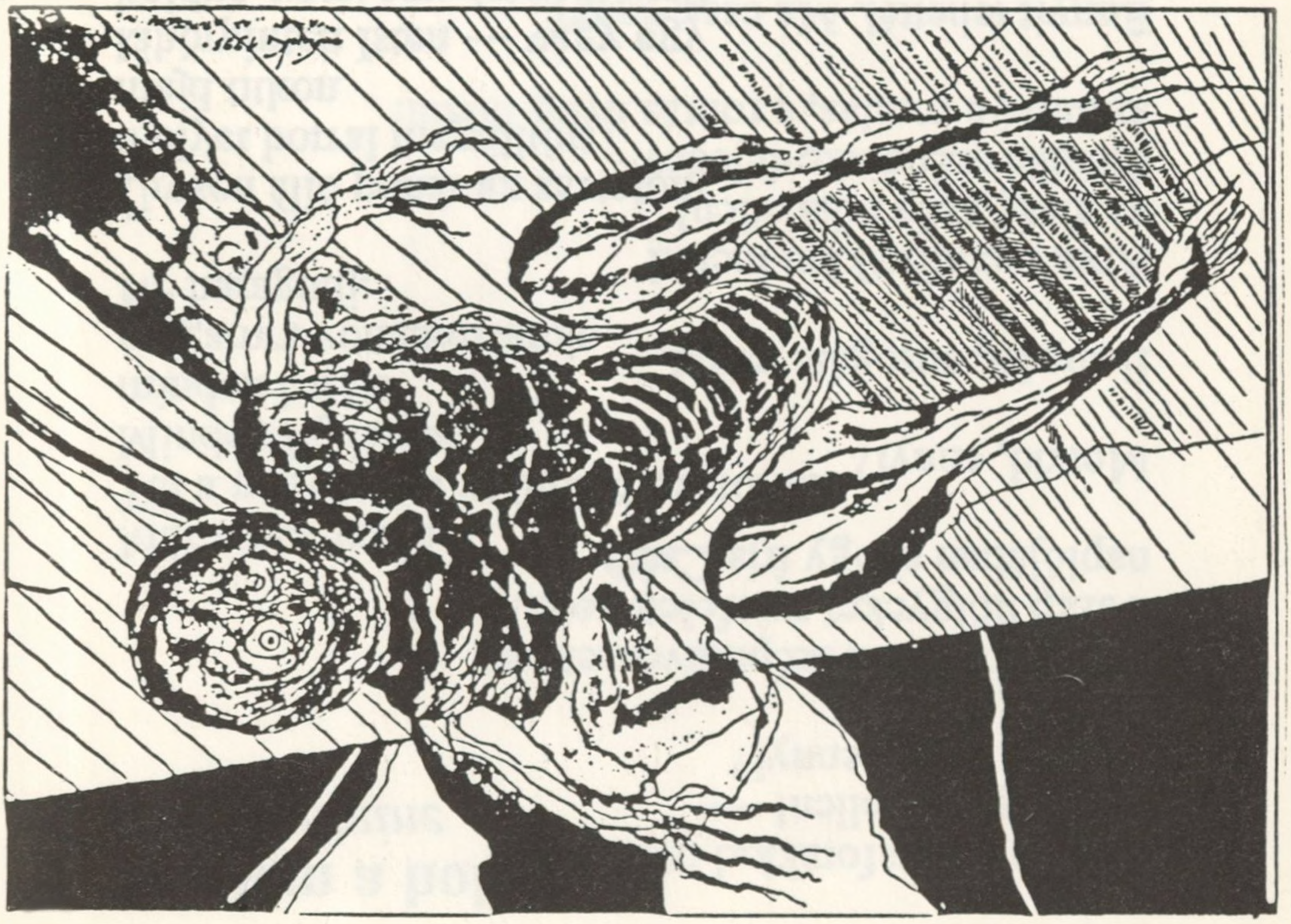

Mit kiabáljunk most?
Kiabáljuk, hogy e jégverés,
e sokadszori, átkos gyöngyszoknya
kertünk fölött: ez árulás!

Ez árulás — igen. És ez: az *ez van.*

Fáj, nagyon fáj a
megrabolt történelmi táj.
A gyerekek —
kik fényre vágynak, Napra-forgók,
azt kiabálják,
hogy reményt írjak.

Ne rajzolj fekete szivárványt! — ők kiáltják.

Ahogy munkából jövet
a férfi barázdát kutat:
vinne haza egy kisnyulat.

Vagy ahogy munkából jövet
forró nyárban és izzadságban
a férfi letép egy szál virágot,
vagy csonk-fáról egy aranyágat —
s gondolja: jól van, hazaviszem.

Vagy ahogy munkából jövet
forró nyárban és izzadságban
talál forintot, vashatost,
ez se ér semmit, tseszheted —,
gondolja, s gondolja: kell mégis, mégis elviszem.

Vállamra veszem, hazaviszem, viszem én is —
hazaviszem: hétszín szivárványt,
hazaviszem, mint talált tárgyat,
hazacipelem, mint egy tróger,
utódok reményét:
a jövőt.

Tested könyve
Clairefontaine

Tested könyve csukott, nyitott.
Mennyire szerettelek. Vagy szeretlek?
Kötéltáncos vagyok.
Ezen a hajszálhídon, évtizedhatárhídon,
évszázadhatárhídon,
jelen és múlt határhídján
hozzád ballagok.

Látod a kivert városi kutyákat,
szegényeket.

Mi lesz velünk? Mi lesz velünk?
Helyettetek kérdezem: mi lesz?

Titeket ismerlek jól —
ismerem jól ezt az ember-lakta kertet:

nézd, hogy hajbókol az az
aranyeső-miniszter, az a tátika-államtitkár,

édesem,
nem bírom versbe írni ezt a kertet, ezt a kort —,

nézd, hogy hajbókol most is
az az aranyeső-bankár, az a törpefenyő-nagykövet.

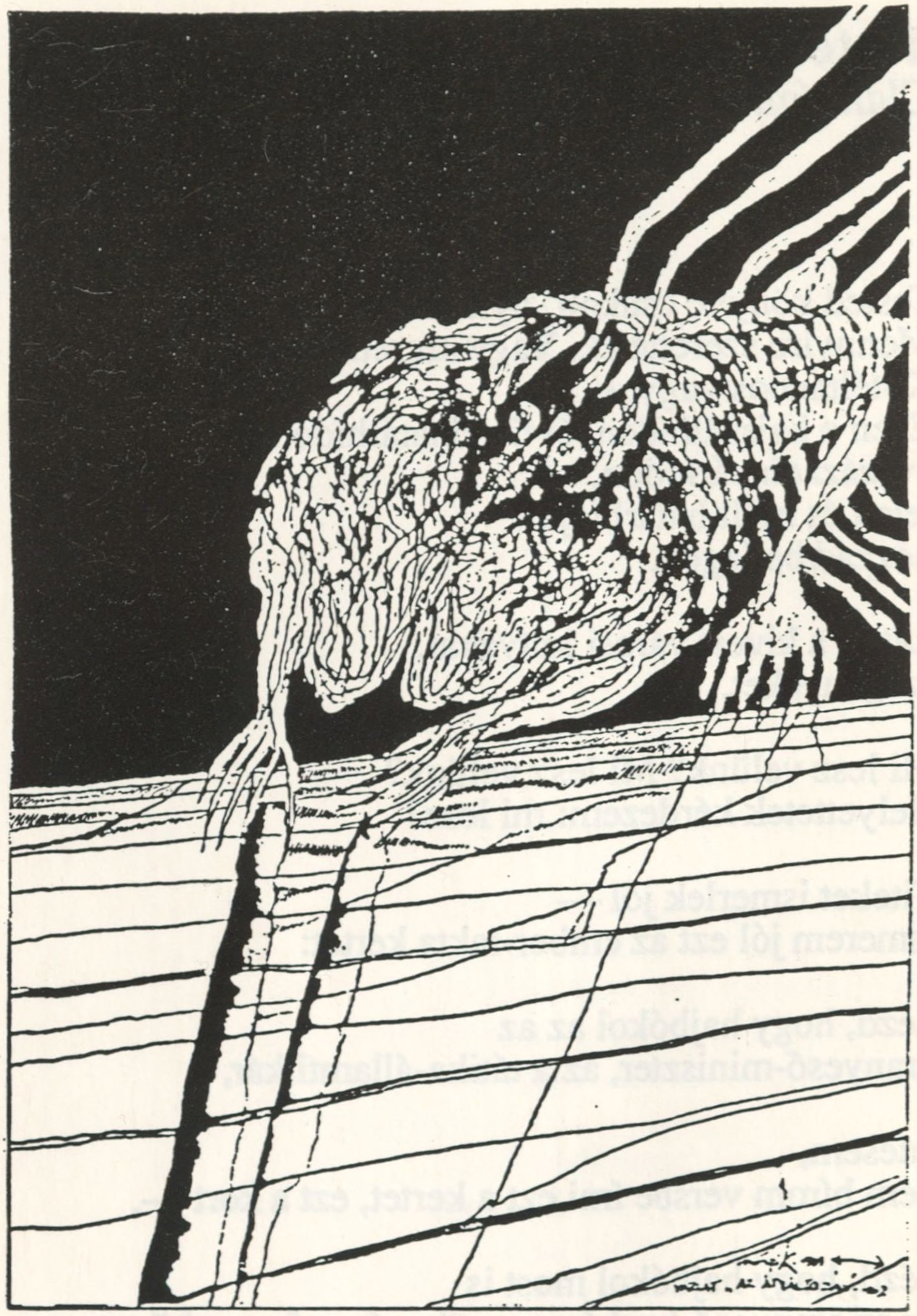

Negyvenéves múltam —
már bármelyik pillanatban
meghalhatok. S nem mondja senki: keveset
élt;
de még elég fiatal ahhoz,
hogy háborúk tűzvonalába rugdaljanak,
mint egy állatot,
mint vágóhídra hőkölő lovat,
ki ösztönében érzi a halált.

Vagy lehetek csak médium:
aki a televízió kék fényétől elbódulva
nézi a háborút, nézi és — beleőrül.

Már ismerem jól ez
ember-lakta kertet:

nézd, hogy futnak zöldben a Tisza/fa/istvánok,
boróka-alispánok, óriás életfa-főispánok.

S hogyan járnak a tengeren,
a gyöngy-közöny könny-tengerén
száraz lábbal a jézuskás koldusok!

A gyerekek,
kik pörögnek, mint sárga Napra-forgók,
azt kívánják,
hogy írjak én reményt —

Ne rajzolj fekete szivárványt! — kiáltják.

Gomboltam lassan sárga gombjaid:
levettem rólad gyűrött ingedet,

s rádgondoltam új ruhád, az éjszakát:
melynek csillagok voltak gombjai.

Hordoztuk haza apránként a titkot.

Gomboltad lassan ingem gombjait,
leoltottad a folyosón a villanyt —
ne lássam állad apró sebhelyét,
ne lássam házad salétrom foltjait.

Így hoztuk haza — szinte lopva — titkunk.

S ha elmaradnak nehéz csomagok,
vállunk hajlik majd akkor is a súlytól —
s bár lépteink majd futtatók, gyorsulnak,
üres kezünkön akkor is vas súly van:

hordjuk haza, mint tróger, a jövőt.

Lázáry René Sándor verse
Clairefontaine

Ág, letört ág, a mindenség zöldtükrös élet-fájáról
letört ág az ember-formálta világ.

Ing-gallérod már márvány, ülsz egy
csillagon, mint Bánk bán árván, mérleged űrbe
kileng.

Űz bennünket a világ világgá, s békesség
velünk nem békül, sem tűzzel a víz, sem vízzel a tűz.

Űz s elűz bennünket drága földünk
állván —, s leomolván mellére jelvényként kitűz.

Óra, ingaóra üt felet most felettünk, fél éjfél —,
teázván minden fájdalmat feledtünk,

feledtük, hogy időnk lejár már, s mint
örök-élők tértünk nyugovóra.

Csillag ragyogott egünkön, mutatni merre menjünk,
s azt is mutatni, honnan érkeztünk: hisz

égett rajtunk a tiborci billog.

Vér-piros életműved s művem kerek, mint vidéken
határ-út, világvároson kör-utak,

mint mondat, melyben a gyöngy-szavak,
gyöngy-betűk füzére összeér.

Lázáry René Sándor (1859-1927) marosvásárhelyi költő. E versét föltehetően kecskeméti látogatásakor írta. (E látogatás részletei nem ismertek.) A Katona József-emlékház vendégkönyvében találta dr. Bánszky Pál ny. múzeumigazgató. Szíves engedélyével közreadja: Pintér Lajos.

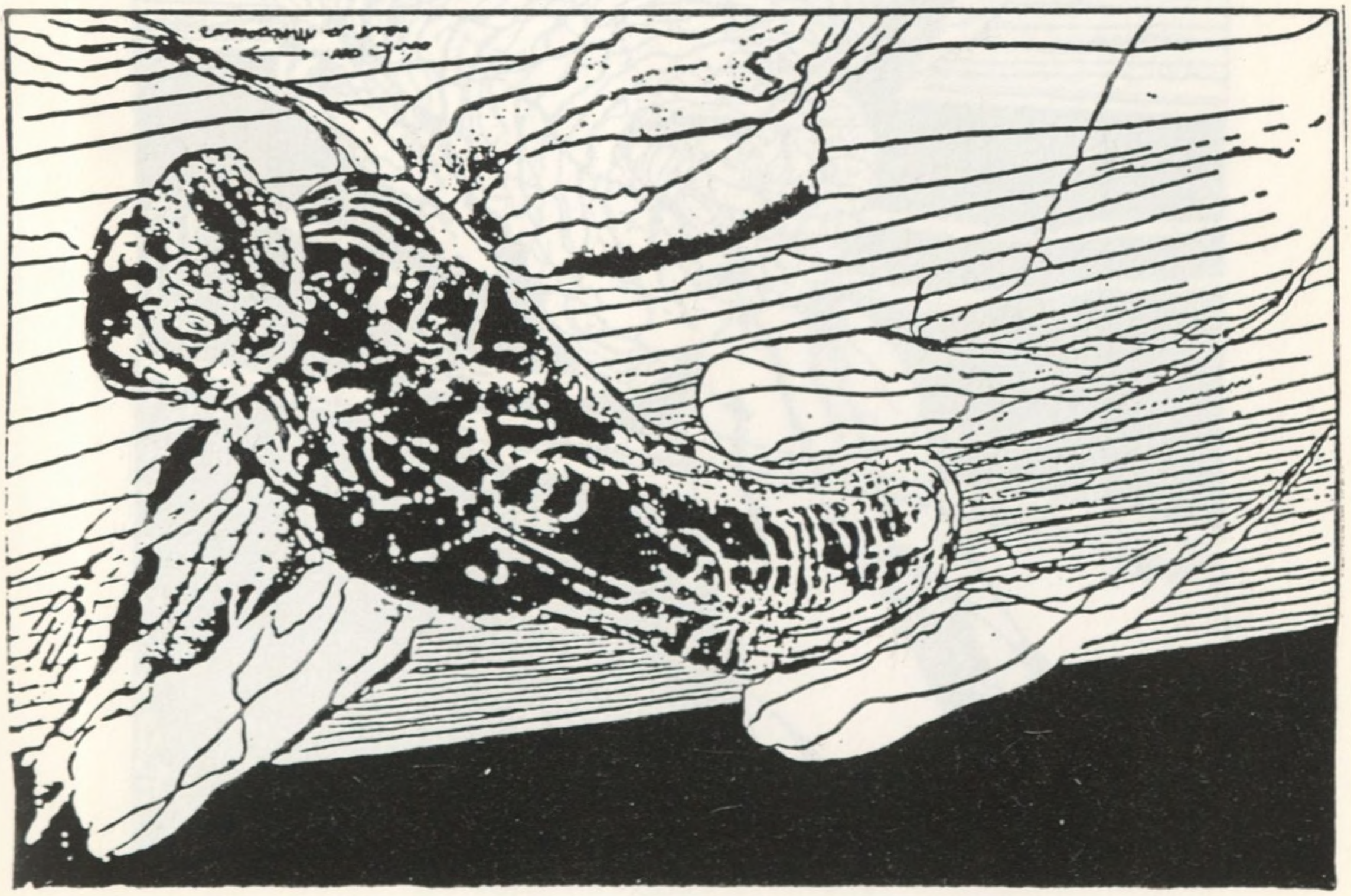

New Zeland I.
Clairefontaine

Elvágyódom innen, kedvesem.

Mennyire otthon vagyok ezeken
a dűlőutakon
— én dülöngélő —,
Csernus-tanya, Ornyik-tanya,
Túri-Kiss Rozália, Kása-nagymama,
lépdelek
ezeken a talpalatnyi föld-részeken.

Dülöngélőn, mint a részeg.

Én megkóstoltam Magyarországot.
Marokkal szedtem s ettem a földjét,
mint a holtak —
ökrendeztem és kihánytam.

Én megkóstoltam édes hazámat.

Olajra léptél? Csillagra léptem,
lányok szerelme igézett, nem a végzet.

Forgok a szerelem Naprendszerében.

Mint a hajós — ki semmiben hajóz —,
ki csillagához hű, földjéhez hűtlen —
Forgok az űrben.

Európa!
Álmunk mivé lett.
Lehajolok, hogy mosakodjam.
Mosakodjam, mint a paraszt —
lavor vízből
nagy tenyerével mervén a vizet.

S vér van, háború van órjás hideg tenyerem tükrében.

Rövid idő alatt
törött cserép lesz a magyar.

S törött cserép lett Európa.

Élünk törött-cserép-hazában,
törött-cserép-Európában,

hol Széchenyi döblingi sakktáblája
feldöntvén, lesöpörvén.

S bábui mi vagyunk.

Elvágyódom innen, kedvesem.

Elvágyódom
— én dülöngélő részeg —,
elvágyódom dűlőútjaidról,

elvágyódom földemről,
mit ettem gyerekként, mint a holtak.

Nézd, Egry festményén a fényt
pohárral isszák szomjuzók.

Tölts pohár pezsgőt, s idd meg úgy.
S igyál magadba engem is.

Mint Egry festményén a fényt
pohárral isszák szomjuzók —
tölts pohár pezsgőt, s idd meg úgy.
Igyál magadba, kedvesem.

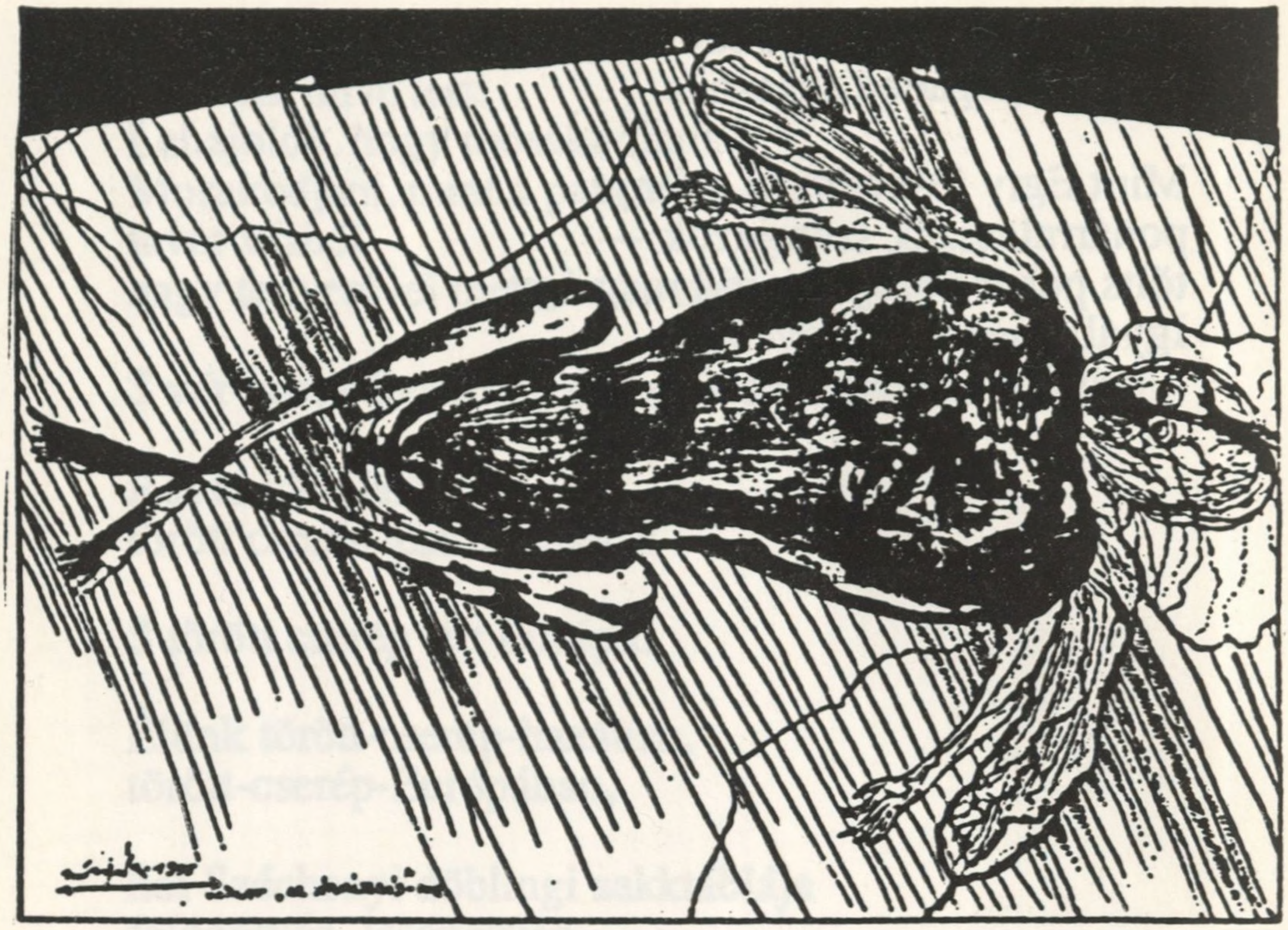

New Zeland II.
Clairefontaine

Elvágyódom innét, kedvesem.
Előbb majdnem ezt írtam.

Illyés írta a rontott nyelvet gúnyolón —,
Illyéssel üzente a nyelv:
„Te, Fercsi. Vigyázz, beeső."
Vagyis: vigyázz, kis Ferenc, a Balatonba beleesel.

Mondat a mondattal felesel!

Egy matricáról írom ezt neked:
„New Zeland.

The world's finest
kiwifruit — New Zeland."

Elvágyódom a kiwi-hazába.
Elvágyódom a kiwi-földre.

S nem tudni, melyik a szebb?
Az a trágár, otromba szótömeg?
Vagy ez, ez a kerek? De színtelen.
Ferenc, vigyázz, kicsi Ferenc, a Balatonba bëesel.

Mondat a mondattal felesel.

Világ világa: elvágyódom innen a világba.
Elvágyódom egy ideges, idegen mondatba.
Elvágyódom a nyílt térbe.

Elvágyódom innen New Zelandbe.
Visszavágyódom onnan a zárt ë-be.

Annyira jeltelen
Clairefontaine

Mi is a vers?
Már nem tudom —
pedig megannyi verset megírtam,
meg mertem írni, botor, én.

Festékszóróval, zöld, sárga és kék
spray-vel írd falra
neved.
Lapulj, rejtőzz. Ki párban jár,
a rendőr meg ne lásson.
Rejtőzz, a tűzfalon csak
lélegzetnyi rés légy.

Fogj festékszórót s írd falra neved.

Lapulj, rejtőzz, ki párban jár,
a rendőr meg ne lásson.
Rejtőzz, a beton-falon csak
lélegzetnyi rés légy —
ne ébreszd föl a rendőrt,
most álmodik a rendről.

Mit nem zavar meg költő.

S zsebes. Ki ügyes éjjeli bába:
aprócska pénzed világra rántja.

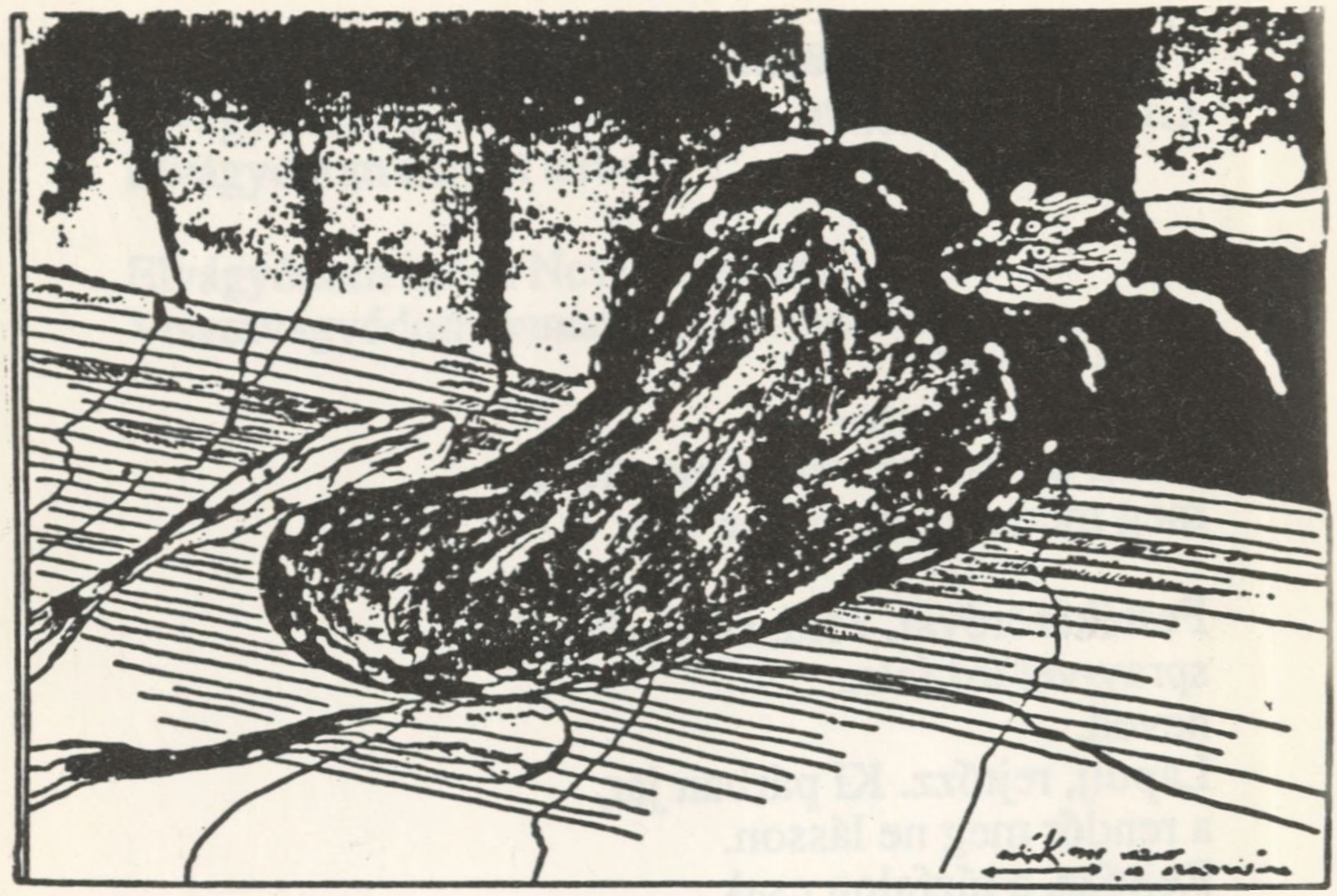

Se strici.
Se kurva, kinek az álma szűz.
Se mamácska, akit az őrület űz,
ki újszülöttje torkát általvágja.

Milyen reggelre ébredtünk? Milyen világra!
S mit ér, hogy nemet mondasz erre,
mit ér?
Alig többet a semminél.

Rövidnadrágos kisfiú
kenyerét majszolja, a karéj-holdat.
Élete filmjét pörgeti,
s azt kérdezi:
Milyen film is ez, papa?
Kisfiam,
ez az Európa-paródia.

Mi is a vers?
Már nem tudom —
pedig megannyi verset megírtam,
meg mertem írni, bátor, botor, én.

Talán elég lesz —
fogj festékszórót s írd
falra neved,
s írj egy-két szót: üzenj.
Próbálj meg jelet hagyni,
jelecskét.
Hisz életünk
annyira jeltelen.

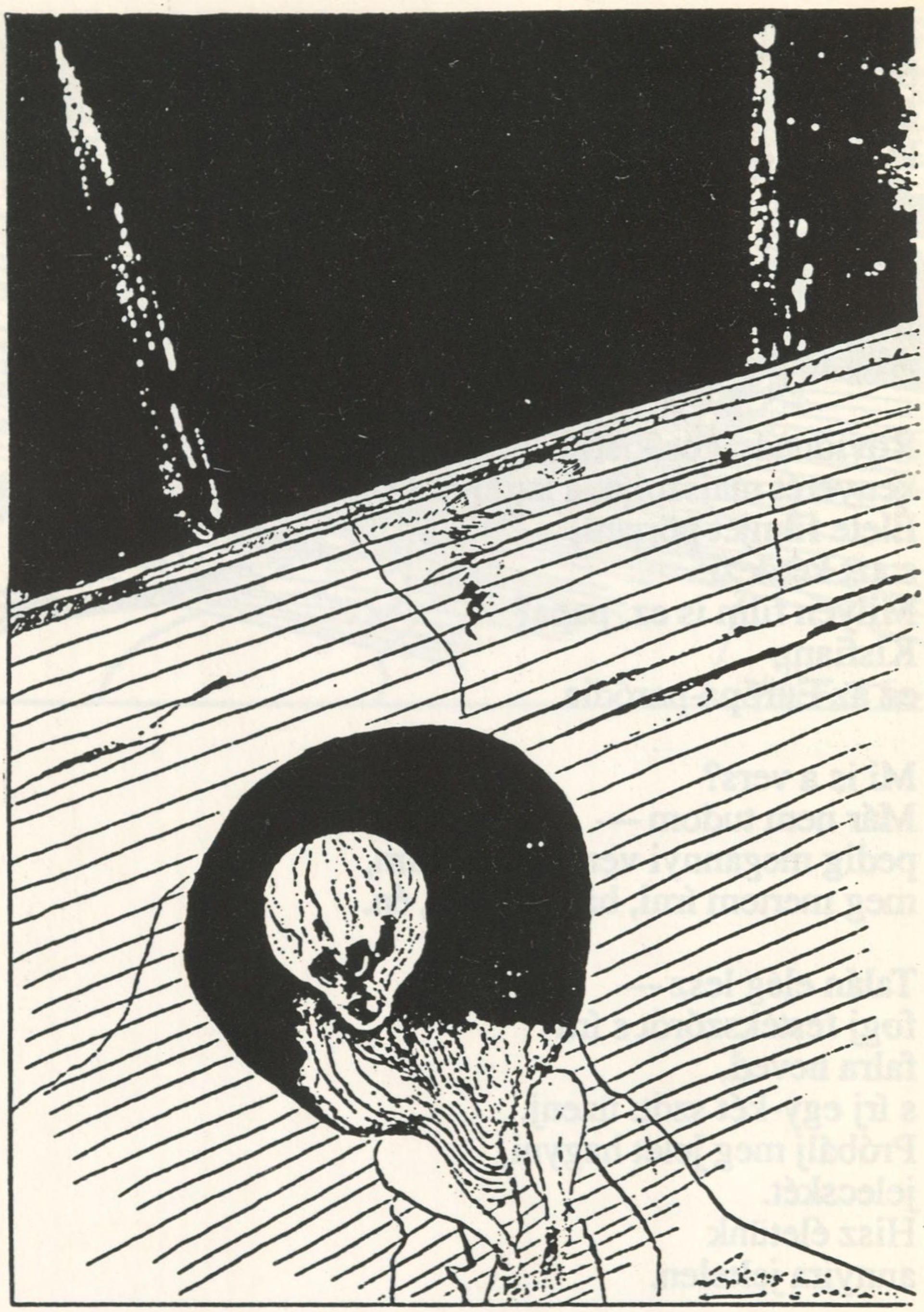

Tartalom

Hajósi Cabernet dicséretére 7
Hajósi Cabernet dicséretére 9

Graffiti 13
Graffiti I. (Rajz őszi tűzfalon) 15
Graffiti II. (Rajzok a tél falára) 17
Graffiti III. (Rajz egy tavaszi tűzfalon) 19
Graffiti IV. (Színes nyári rajzolat) 21

A tengerzöld füzet leírása 23
A tengerzöld füzet leírása (Clairefontaine) 25
Félelem a holnaptól (Clairefontaine) 27
Tested könyve (Clairefontaine) 31
Lázáry René Sándor verse (Clairefontaine) 35
New Zeland I. (Clairefontaine) 39
New Zeland II. (Clairefontaine) 43
Annyira jeltelen (Clairefontaine) 45

Kiadja a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat
József Attila Megyei Könyvtára
Készült a József Attila Megyei Könyvtár nyomdájában
Felelős kiadó: dr Monostori Imre igazgató
S/28/1996.

Pintér Lajos nemzedékének, a mai negyvenéveseknek egyik legfelelősebb szavú, legszélesebb érdeklődésű költője. Mindmáig hűséges maradt Tisza-parti szülőföldjéhez, iskoláihoz (különösképpen az Eötvös Collegiumhoz), eligazító mestereihez (mindenekelőtt Kormos Istvánhoz). Égtájakat, generációs vonzalmakat, különféle gondolkozásmódokat egyeztető szemlélete, határon kívüli és belüli problémákra egyaránt fogékony szerkesztői tevékenysége, korábban megjelent kötetei (köztük a domináló líra mellett gyermekversek és esszék) — munkásságát mindinkább közhasznúvá, jelentékennyé teszik. Költői nyelvezetében a választott elődök (József Attila, Radnóti, Nagy László) — épp oly elevenen élnek, mint a közvetlenül megjelenített mindennapok világa. „Jössz a meccsről, sört iszol, / habzó ég sincs a tetején..." „Nézd, mama, jaj, készül e vers is." „E ritkán szálló szó, e rémület, / ez volna hát a termő férfikor?" Legutóbbi kötetében (*Ezredfordulóponton*) egyszerre van jelen a gyerekkori tájhoz ragaszkodás, az Európához kötődés, valamint az Istenhegyi úti versek budai hangulatainak gondolatgazdag otthonossága. Ez a hármasság folytatódik mostani új költeményeiben. Bennük is megfigyelhető a szélsőségeket kerülő, élőbeszédszerű szólás és a természet-ember-világ közti megigazulás reményének változatlan bizodalma.

Fodor András

Ára: 220 Ft